

OPPISOPIMUSKOULUTUKSEN ENNAKKOJAKSO

Peruskoulusta suoraan työelämään

Oppisopimuksen ennakkojakso osana
Turun mallin monityönantajaista oppisopimusta

Julkaisu on toteutettu osana Oppisopimuskoulutuksen ennakkojakso
-hanketta 2014–2015.

Hankkeen toteutuksessa olivat mukana Turun kaupungin sivistystoimialan
ammattillinen koulutus ja Turun oppisopimustoimisto. Hanketta rahoitti
opetus- ja kulttuuriministeriö.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Oppisopimuskoulutusta peruskoulun päättäneille nuorille – miten käytännössä?	4
Opiskelijoiden valinta	7
Ennakkojakson käytännön toteutus	8
Ennakkojakson tulokset.....	11
Hyvät käytännöt.....	13

Oppisopimuskoulutusta peruskoulun päättäneille nuorille – miten käytännössä?

Tätä kysymystä mietimme Turun oppisopimustoimistossa syksyllä 2012. Pohdintaa vauhdittivat koulutuspoliittiset linjaukset, joissa kaivattiin eri koulutusmuotojen raja-aitojen madaltamista ja nuorten oppisopimuksen kehittämistä eli käytännössä entistä tiiviimpää yhteistyötä työelämän ja ammatillisen koulutuksen toimijoiden välille. Näillä eväillä ryhdyimme kehittämään nuorten oppisopimuskoulutuksen mallia, jota olisi aiempaa helpompi markkinoida nuorille, heidän huoltajilleen ja tuleville työnantajilleen.

Toteutusmallin kehittämisen lähtökohtana oli, ettei oppisopimuskoulutukseen osallistuminen saisi lisätä epävarmuustekijöitä nuoren tulevaisuutta ajatellen. Keskeistä oli taata nuorille opiskelupaikka oppilaitoksesta, jos määräaikainen työsuhde oppisopimuksen solmineeseen työpaikkaan päättyisi kesken koulutuksen. Mallissa ammatillinen tutkinto suoritettiin opetussuunnitelmaperusteisena oppisopimuskoulutuksena. Tämä pakotti ottamaan käyttöön opiskelumenetelmiä, jotka olivat entistä tiiviimmin kytkettyjä työhön, sekä asetti omat haasteensa teoriaopintojen käytännön toteutukselle.

Nuorten oppisopimuskoulutuksesta haluttiin tehdä houkuttelevampi myös työelämälle. Rahoituksen muutokset mahdollistivat aiempaa lyhyempien oppisopimustyösuhteiden solmimisen ja korotetulla koulutuskorvauksella alennettiin palkkauskustannuksia sekä rekrytointikynnystä. Lisäksi oppisopimuskoulutuksen kehittämiseen suunnattu rahoitus antoi mahdollisuuden kokeilla uusia malleja erityisesti peruskoulun tai kymppiluokan päättäneille. Kun vielä nuorten koulutusvastuu jakautui kehittämässämme nk. **monityönantajamallissa** usealle eri työnantajalle, alkoi oppisopimus näyttäytyä myös yritysten näkökulmasta kannattavana vaihtoehtona hankkia uutta työvoimaa.

Ennakkopakso väylänä oppisopimukseen

Oppisopimuksen ennakkopaksoa pidettiin käytännön työkaluna, jolla nuoren siirtymiskynnystä oppisopimuskoulutukseen voidaan madaltaa niin nuoren kuin työnantajan näkökulmasta. Nuorelle ennakkopakso tarjoaa mahdollisuuden tutustua työelämän pelisääntöihin ja työnantajalle mahdollisuuden tutustua tulevaan oppisopimustyöntekijään.

Nuorten oppisopimuksen ennakkopaksoon liitetyn monityönantajamallin katsottiin olevan toteutettavissa työllistävillä aloilla ja sellaisilla koulutusaloilla, joissa on paljon aloituspaikkoja. Tästä syystä aloitimme mallin kokeilun sosiaali- ja terveysalalla ja laajensimme sitä myöhemmin matkailu- ja ravitsemisalalle. Ajatuksesta kokeilla mallia myös kaupan alalla luovuttiin alan työllisyysnäkömielissä tänä ajankohtana huonot.

Ennakkopakson koettiin mahdollistavan opiskelijan entistä joustavamman siirtymisen eri koulutusmuotojen välillä. Monityönantajamallissa opiskelijoiden liikkuvuutta tapahtuu koko ajan päivämuotoisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen ryhmien välillä, kun työpaikan saaneet nuoret voivat joustavasti siirtyä oppisopimuskoulutukseen opintojen jatkuessa keskeytyksettä ja päinvastoin. Näin syntyy luontevasti oppilaitoksessa ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen vuoropuhelua, johon olemme oppisopimuskoulutuksen järjestäjän ominaisuudessa totuneet.

Mallin kokeilu on jo lyhyessä ajassa näyttänyt, että koulutusentän ja työelämän ennakkoluulottomalla yhteistyöllä voidaan luoda todellinen koulutusvaihtoehto nuorille. On myös aloja, joilla on ilmeinen tarve työvaltaisemmalle tavalle suorittaa ammatillinen tutkinto. Toistaiseksi kehittämämme mallin hyödyt näkyvät kuitenkin vain yhteistyöoppilaitoksen pilottialoilla. Koska kysyntää tälle uudelle nuorten oppisopimuskoulutuksen toteutusmallille on sekä työpaikoilla että opiskelijoiden keskuudessa, on se syytä vakiinnuttaa ja levittää laajemmaltikin.

Opiskelijoiden valinta

Alun perin koulutusta suunniteltiin kohdennettavaksi niille nuorille, jotka eivät olisi saaneet opiskelupaikkaa kevään yhteishaussa. Tulimme kuitenkin pian siihen lopputulokseen, että oppisopimus on koulutusmuotona niin vaativa, että valittavilla opiskelijoilla tulisi olla kohtalaisen hyvä koulumenestys ja opiskelumotivaatio. Näin opiskelun, työelämän ja kasvavan nuoren elämänmuutosten yhdistämisestä ei tulisi kohtuuttoman kuormittavaa.

Koulutusmuodon vaativuus johti siihen, että haimme kokeiluun aiemmissa opinnoissa ja haastatteluissa menestyneitä nuoria, emme koulupudokkaita tai opintonsa aiemmin keskeyttäneitä. Lähestyimme kevään yhteishaussa kokeilussamme mukana olevaan oppilaitokseen sosiaali- ja terveysalalle sekä matkailu- ja ravitsemisalalle hakeneita kohderyhmää edustavia nuoria markkinointikirjeellä, jossa kerroimme mahdollisuudesta lähteä opiskelemaan tutkintoa oppisopimuksella.

Valinnassa vaikuttivat:

- oikea motivaatio
- hyvät opiskeluvalmiudet
- hyvät sosiaaliset taidot
- sopivuus työpaikan työyhteisöön

Haastatteluissa painotettiin

- valmiutta ottaa vastuuta omasta toiminnasta
- persoonallisia ominaisuuksia
- soveltuvuutta tarjolla oleviin työpaikkoihin

ja ei painotettu

- vain tekijöitä, koska myös lukuaineissa on menestyttävä
- vain koulumenestystä, sillä kouluviisaudella ei yksin pärjää oppisopimuskoulutuksessa

Ennakkojakson käytännön toteutus

Oppisopimuskoulutukseen valitut nuoret aloittivat opiskelun omassa ryhmässään yhtä aikaa päiväopiskelijoiden kanssa sosiaali- ja terveystieteiden elokuussa 2013 ja 2014 sekä matkailu- ja ravitsemisalalla elokuussa 2014 ja 2015. Opinnot aloitettiin täsmävalmennuksella työelämään ja jopa yksittäisiin työpaikkoihin.

Vuonna 2013 ja 2014 alkaneiden ryhmien oppisopimuksen ennakkojakso sisälsi kolme viikkoa lähiopetusta oppilaitoksessa ja kaksi viikkoa työharjoittelua tulevaisuuden työpaikoissa. Kaikille ennakkojaksoon osallistuneille solmittiin työharjoittelun päätteeksi kahdeksan kuukautta kestävä oppisopimus.

Päävastuu ennakkojakson harjoittelu- ja työpaikkojen etsimisestä oli oppisopimustoimistolla, sillä harvalla nuorella oli kokemusta työnhausta tai ylipäättään ymmärrystä siitä, millaiseen oppisopimustyöpaikkaan tulisi hakea. Oppisopimustoimisto kartoitti mahdollisia oppisopimustyöpaikkoja etukäteen muun muassa omaa asiakasrekisteriä sekä opettajien ja opinto-ohjaajien työssäoppimispaikkatietoja apuna käyttäen. Kartoituksen jälkeen työpaikoilla käytiin kertomassa nuorten oppisopimuskoulutuksesta ja mahdollisuudesta kokeilla nuoren soveltuvuutta ko. työpaikkaan ennakkojakson aikana. Koulutustarkastaja ja opettaja suosittelevat työnantajalle 2-3 nuorta, jotka työnantaja haastatteli ja joista hän teki valinnan. Opiskelijan mahdollisuudet liikkua kodista työpaikalle, kuten esimerkiksi etäisyys kodista töihin, mahdollisuus käyttää julkista liikennettä tai esimerkiksi mopoautoa, otettiin huomioon nuorelle sopivaa työpaikkaa valittaessa.

Uusittu toteutusmalli syksystä 2015

Uutta ennakkojakson toteutustapaa kokeiltiin elokuussa 2015 matkailu- ja ravitsemisalalla aloittaneiden nuorten kanssa. Ryhmän ennakkojakson kesto oli 14 viikkoa eli huomattavasti aiempaa pidempi. Jakso sisälsi 2-3 viikon työharjoittelujakson mahdollisessa tulevassa oppisopimustyöpaikassa. Tavoitteena oli näin vahvistaa entisestään nuorten työnhakuvalmiuksia sekä lisätä ymmärrystä mielekkäästä työpaikasta ja -ympäristöstä. Lisäksi opiskelijoille tarjottiin näin mahdollisuus suorittaa yksi tutkinnon osa päivämuotoisessa koulutuksessa.

Ryhmän nuoret ottivat aiemmasta toteutusmallista poiketen itse suoraan yhteyttä heitä kiinnostaviin työnantajiin. Tarvittaessa koulutustarkastaja oli myös yhteydessä mahdolliseen työnantajaan. Päävastuu työharjoittelupaikan ja mahdollisen oppisopimustyöpaikan löytymisestä oli kuitenkin opiskelijalla

itsellään koulutustarkastajan ja opettajan toimiessa tukena työhaussa. Nuorten oppisopimukset solmittiin harjoittelujakson päätteeksi, aivan kuten aikaisemmissakin toteutetuissa malleissa. Molemmista toteutusmalleista yhteistä oli kuitenkin se, että mikäli harjoittelupaikkaa tai oppisopimustyöpaikkaa ei löytynyt, jatkoi nuori tutkinnon suorittamista päiväryhmässä.

Ennakkojakso siirryttäessä päiväopetuksesta oppisopimuskoulutukseen

Alkuperäisten suunnitelmien mukaan ajatuksena oli toteuttaa ennakkojaksoa myös yksittäisten oppisopimuskoulutukseen kesken päiväopintojen siirtyvien nuorten kohdalla. Tällöin nuori olisi ennen oppisopimuksen solmimista kahden viikon harjoittelujaksolla työnantajan palveluksessa ja vasta harjoittelujakson jälkeen solmittaisiin oppisopimus.

Päiväopetuksesta oppisopimukseen siirtyvät nuoret ovat kuitenkin usein työnantajalle ennestään tuttuja, esimerkiksi kesätyöntekijöitä. Harjoittelujakson ei tällöin koeta tuovan mitään lisäarvoa, vaan molemmat osapuolet ovat valmiita solmimaan oppisopimuksen ja aloittamaan työnteon heti. Asiaan vaikutti myös työnantajan akuutti tarve rekrytoida uutta työvoimaa.

Opinnot ennakkojakson aikana:

- tärkeitä ammattiaineita / tutkinnon osia
- työelämätaitoja
- ryhmäyttämistä
- itsenäisen elämän taitoja

HUOM!

**RYHMÄYTTÄMISEN
TÄRKEYS KOROSTUU
OPINTOJEN ALUSSA JA
VAIKUTTAA NUORILLA
KOKO KOULUTUKSEN
AJAN**

**Miksi hakeuduit oppisopimus-
koulutukseen? Opiskelijat vastasivat:**

- koska tykkään tehdä töitä ja tekemällä opin paremmin
- halusin kokeilla jotain erilaista ja uutta, pidän enemmän tekemisestä kuin koulussa istumisesta
- tässä muodossa oppii myös enemmän kun on alusta alkaen jo töissä

HUOM!

**TUTUSTUMINEN
TYÖELÄMÄÄN JA
SEN PELISÄÄNTÖIHIN
VÄLTTÄMÄTÖNTÄ
15-VUOTIAILLE**

Opettajan kommentti:

”Nuoret ajattelevat usein, että oppisopimus on helppoa, ei tarvitse istua koulussa niin paljon eikä ole tehtäviä tai kokeita. Uutena heille tulevia asioita on paljon. Ala vaatiiikin hoksaamista ja töihin tarttumista.”

HUOM!

**OPISKELIJALLA SAATTA
OLLA MAHDOLLISUUS
OPINTOTUKEEN
ENNAKKOJAKSON
AIKANA, KOSKA HÄN ON
SEN AJAN KIRJOILLA
OPPILAITOKSESSA**

Ennakkojakson tulokset

Ennakkojakson tavoitteessa johdatella nuoret työelämään ja oppisopimus- koulutukseen onnistuttiin erinomaisesti. Tämän todistaa se, että ennakkojakson kolmena syksynä aloittaneista 51 opiskelijasta 46 opiskelijalle on solmittu oppisopimus. On myös mainittava, että syksyllä 2015 aloittaneen ryhmän ennakkojakso on vielä kesken, joten rekrytointeja tulee vielä lisää. Lisäksi työpaikkaohjaajille, opiskelijoille ja opettajille suunnatun kyselyn tuloksista voidaan päätellä, että oppisopimuskoulutuksen ennakkojakson opiskelijat olivat sekä työelämätiedoiltaan että ammatilliselta osaamiseltaan oletettua valmiimpia siirtymään oppisopimuskoulutukseen.

SOSIAALI- JA TERVEYSALA

	Ennakkojaksolla aloittaneet opiskelijat (määrä)	Solmitut oppisopimukset (määrä)
Syky 2013	12	12
Syky 2014	14	14

MATKAILU- JA RAVITSEMISALA

	Ennakkojaksolla aloittaneet opiskelijat (määrä)	Solmitut oppisopimukset (määrä)
Syky 2014	12	12
Syky 2015	13	8 (rekrytointi kesken)

Ennakkojakso on vaikuttanut myös koulutustarkastajien työnkuvaan, koska he ovat olleet konkreettisesti mukana sekä nuorten työnhakuvalmennuksessa että työpaikkojen kartoittamisessa. Työnantajat ovat olleet erittäin tyytyväisiä siihen, että oppisopimustoimisto on ollut etsimässä ja valikoimassa heille sopivia nuoria työntekijöitä ja helpottanut näin osaltaan työnantajien rekrytointiprosessia.

Opiskelijoiden ohjaus muihin koulutusmuotoihin

Oppisopimuskoulutus mahdollistuu, kun työnantaja katsoo nuoren henkilön soveltuvaksi työpaikalle ja tarjoaa työsopimuksen. Mikäli nuori ei löydä oppisopimustyöpaikkaa, ei tässä Turun mallissa kukaan ryhmässä aloittanut jää kuitenkaan ilman opiskelupaikkaa. Opintoja voi jatkaa saman oppilaitoksen päiväryhmissä, tavallisena nuorisoasteen opiskelijana. Mikäli opiskelija suorittaa opintonsa muun ryhmän tahdissa, on myös siirtyminen päiväopiskelijaksi tarvittaessa sujuvaa.

Koska oppilaitoksessa on monta yhtä aikaa aloittanutta rinnakkaisryhmää, on jopa koko oppisopimusryhmä mahdollista sulauttaa päiväryhmien sekaan. Opintojen eteneminen ei siis ole kiinni työpaikkojen taloudellisista tilanteista tai työnantajien rekrytointihalukkuudesta.

Hyvät käytännöt

Työnantajapankki

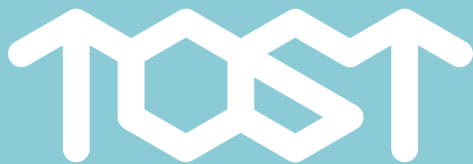
Oppisopimustoimiston työnantajapankkiin olemme keränneet etukäteen tietoa työnantajista, jotka ovat mahdollisesti kiinnostuneita tarjoamaan nuorelle työpaikan oppisopimusjaksolle. Pankin kokoamisessa on käytetty sekä omaa asiakasrekisteriä että etsitty uusia alueen toimijoita, jotka eivät ole aiemmin käyttäneet oppisopimusta.

Ohjaajatapaamiset ja saattaen vaihto

Sosiaalipuolella kehitettiin malli, jossa työpaikkaohjaajat tapaavat toisensa kolme kertaa oppisopimusjakson aikana. Ensimmäisen tapaamisen tavoitteena, 1-2 viikkoa oppisopimuksen alkamisen jälkeen, on tukea ohjaajaa ohjaustehtävässä ja antaa työkaluja arjen ohjaustyöhön. Seuraava tapaaminen on hyvissä ajoin ennen ammattiosaamisen näyttöjä, jolloin keskitytään näyttömateriaaleihin ja arviointiin.

Työpaikan vaihtoa edeltävässä viimeisessä ohjaajatapaamisessa uuden oppisopimustyöpaikan ohjaajat perehdytetään ensimmäisen tapaamisen sisällön mukaisesti. Tapaamisen loppuaika käytetään edellisen työpaikan ja uuden työpaikan ohjaajan tutustumiseen ja kokemusten vaihtamiseen. Näin ohjaajat saavat tietoa tulevasta oppisopimustyöntekijästään ja vertaistukea jo opiskelijaa ohjanneelta henkilöltä. Tapaaminen pyritään järjestämään mahdollisemman lähellä jakson vaihtumista.

TESTI

TURUN OPPISOPIMUSTOIMISTO

